

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Compositione, & judicis auctoritate excusantibus a restituendo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

Qua opinio non fuisset damnata ut scandalosa, si vera esset opinio adducta Joannis Sancii, quod possis tu spoliare Petrum re, quam possidet ob solam probabilitatem, quod ea tibi debeat.

Adde, quod tenuis probabilitas non satis est ad licite operandum, ex propos. 3. damnata ab Innoc. XI. Atqui in opinione Joannis Sancii daretur solum tenuis probabilitas; ergo non subsistit. Probatur minor, quia probabilitas probabilitatis est tenuis probabilitas; in ea autem sententia daretur solum probabilitas probabilitatis; nam probabile est, quod possit fieri compensatio, quando probabile est, quod res, quam Petrus possidet, sit tua; ergo ex probabilitate, quod sit tua, oriretur probabilitas compensationis; Unde haberetur probabilitas probabilitatis, & sic tenuis probabilitas, quod non accidit in casu, quo quis non jejundet ex probabili opinione, quod non teneatur jejunare; Certum enim est in tali casu, quod non teneatur.

ARTICULUS IV.

De Compositione, & Iudicis auctoritate excusantibus a restituendo.

- I. *Liberat a restitutione debitorem compositio, qua fiat a Pontifice, vel ab Episcopo in propria Diocesi pro debitis dumtaxat incertis. Et probabiliter si deinde dominus compareat, nihil ei debetur.*
- II. *Quid requiratur, ut possit Pontifex pro debitis certis compensationem, aut dispensationem concedere? Sicut potest Pontifex in pœnam privare rem bonis temporalibus, ita potest deobligare debitorem a restitutione facienda alicui criminoso.*
- III. *Multipliciter potest Iudex eximere debitorem ab onere restituendi, præ-*

sertim in pœnam delicti a creditore parvati; Vel si ex equitate aliquid alicui adjudicet, quod ex rigore justitiæ illi non debetur.

I. **Q**uæritur primo, Utrum compositio a Prælato obtenta liberet a restitutione debitorem?

Respondeo, procul dubio excusare compositionem obtentam a Pontifice, si tamen dominus rei alienæ ignoretur; videtur enim Pontifex in tali casu habere causam disponendi de rebus alienis; cum enim debita incerta ex jure tantum positivo restitui debeant pauperibus, & Pontifex possit in jure tantum positivo dispensare, potest pariter super istis debitis compositionem permittere; itaut qui, verbi gratia, debet centum aureos creditoribus incertis, solvat tantum viginti pro fabrica Divi Petri, aut aliis pauperibus, & sic liber maneat totaliter a debito, ut diximus quæst. 3. art. 6.; Ubi ostendimus, quod si post compositionem compareat dominus, probabile sit rem illam non esse restituendam, cum compositio æquivalet præscriptioni, & restitutioni: Ostendimus etiam, compositionem probabiliter posse etiam ab Episcopo fieri pro sua Diocesi.

II. Addimus nunc, quod si creditores sint certi, & cogniti, Pontifex non possit liberare a restitutione debitorem, nisi tamen gravis causa subsit; quia non potest Pontifex, aut Princeps absque justa causa donare bona unius alteri, cum non sit dominus bonorum subditorum, sed tantum defensor juris illorum, & iudex, vindexque criminum: Si tamen causa justa subsit, faciens ad spirituale regimen, potest dispensatio Pontificis a restitutione eximere debitorem, cum habeat Pontifex potestatem indirectam in bona temporalia subditorum; quatenus scilicet ad bonum illorum spiri-

tua-

tuale conducunt; Unde sicut potest pro criminibus multas pecuniarias imponere, ita potest condonare restitutiones criminosis faciendas, ut notat Less. cap. 16. num. 81. Si enim potest Pontifex in pœnam alicujus criminis, puta hæresis, privare reum dominio rerum suarum, & eas addicere fisco; Si potest aliquando eximere subditos ab obligatione serviendi, obediendi, solvendi tributa, & ab aliis vinculis etiam jurejurando confirmatis, quare non potest pariter debitores eximere ab obligatione restituendi, cum hoc sit multo minus, quam illud?

III. Quæritur secundo, Quandonam Juris, aut Judicis auctoritas excuset debitorem a restitutione?

Respondeo cum Less. hic excusare, Primo, quando res debita legitimo modo est præscripta, ut dicemus art. sequenti. Secundo, quando judex in pœnam alicujus delicti per sententiam imponit hanc multam, ne scilicet restituatur creditori, quod ei debetur. Verum in tali casu sententia debet niti veritate, & non falsa præsumptione delicti. Tertio, quando aliquis privatus est officio, beneficio, vel hæreditate per sententiam juris ordine latam, tunc qui ea postea obtinet, non tenetur restituere, quamvis cognoscat condemnatum fuisse innocentem; dummodo non fuerit ipse causa talis injustæ condemnationis. Quarto demum, quando judex ex æquitate adjudicat alicui aliquid, quod alias in rigore justitiæ ei non deberetur, qui hoc percepit, non tenetur restituere.

ARTICULUS V.

De Præscriptione, quatenus a restituendo excusat.

I. Præscriptio legitima etiam pro foro interno a restituendo deobligat; con-

ceditur tamen locis piis, & minoribus restitutio in integrum.

II. Lex præscriptionis non est instituta in pœnam negligentia creditoris, sed ad lites innumeras vitandas; Nec nititur in falsa præsumptione culpa illius.

III. Quinque sunt Præscriptionis conditiones, Possessio continuata, Capacitas possidendi, Bona fides, Titulus probabiliter præsumptus, & Lapsus temporis a lege definiti.

IV. Ad præscriptionem requiritur, & sufficit possessio civilis rei, quamvis sit sine naturali possessione.

V. Præscribere non potest Laicus res Ecclesiasticas. Nec religiosus aliquid præscribere potest. Quid de pupillo?

VI. Homo liber præscribi nequit. Nec res furtiva; At si bona fide hæc ematur, vel accipiatur, post annos triginta præscribi potest. Neque præscribi possunt res, quæ alienari non possunt, ut res Ecclesiastica, nisi spatio triginta annorum.

VII. Si bona fide per annos triginta possideatur jus non solvendi debitum, præscribitur. Non præscribit tamen, qui dubia fide cepit possidere, aut qui bonam fidem interrupit per malam fidem: Dubium tamen superveniens bonam fidem non interrupt.

VIII. Num possint hæres, & legatarius præscribere, si bona fide habeant res, quas testatur, qui mala fide eas possidebat?

IX. Num possit prodesse ad præscribendum bona fides orta ex ignorantia juris clari, saltim post spatium triginta annorum?

X. Ignorantia juris, quæ non prodest ad præscribendam rem inalienabilem, prodest ad præscribendos fructus talis rei, relate ad quos ignorantia est potius facti.

XI. Titulus probabiliter præsumptus non eodem modo requiritur ad præscriben-